

تبیین جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن

حسینعلی فخری^۱شهرام باسیتی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۷

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

۱۲۱

تبیین جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

چکیده

با توجه به اهمیت فرهنگ سیاسی و نقش مهم آن در شکل دهی به رفتار سیاسی شهروندان، مقاله حاضر با هدف شناخت نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن به نگارش درآمده است. از نظریه‌های فرهنگ سیاسی بطور خاص آلموند و وربا به عنوان چهارچوب نظری استفاده شده است. پس از استخراج فرضیه‌ها از چهارچوب نظری، با استفاده از روش پیمایشی و تدوین پرسشنامه که اعتبار و پایایی آن بوسیله آلفای کرونباخ بدست آمد در نمونه‌ای به حجم ۳۵۰ نفر از افراد بالای ۱۵ سال شهرستان بروجن فرضیه‌ها مورد آزمون قرار گرفتند. بر اساس یافته‌های این مقاله، نتایج حاصله بر این دلالت دارد که ۳/۴۳ مردم دارای فرهنگ محدود ۷۶ درصد دارای فرهنگ تبعی و انتیادی و ۲۰/۵۷ داری فرهنگ مشارکتی می باشند. در آزمون فرضیه‌ها، توسط آزمون ۷ کرامر و فی نتایج زیر حاصل می‌گردد: رابطه بین طبقه اقتصادی - اجتماعی (سطح معنی داری (۰/۰)، انگیزه‌های مادی (۰/۱۴) و رسانه‌های جمعی (۰/۰۷) با نوع فرهنگ سیاسی تأیید می شود ولی وجود رابطه بین میزان دینداری، نخبگان سیاسی و سن مورد تأیید قرار نمی‌گیرد و رد می‌شود. در تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه INTER، فقط رابطه بین رسانه‌های جمعی و فرهنگ سیاسی رابطه‌ای معنی دار است که دلالت بر اهمیت نقش رسانه‌های جمعی در شکل دهی به نوع فرهنگ سیاسی دارد.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ سیاسی، مردم شهر بروجن، رسانه‌های جمعی، دینداری، طبقه اقتصادی - اجتماعی.

۱. استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) h_ghajari@yahoo.com

۲. استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. shahram.basity@gmail.com

Copyright © 2010, SAIWS (Scientific Association of Islamic World Studies). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose

۱. مقدمه و بیان مسئله

یکی از موضوعات مهمی که جامعه‌شناسی، به دلیل اهمیتش، در تعیین رفتار مردم جامعه و ارتقاء و تعالی جامعه آن را مد نظر قرار داده‌است "فرهنگ‌سیاسی" می‌باشد. فرهنگ‌سیاسی یک جامعه نقش مهمی در رفتار سیاسی مردم آن جامعه و رفتارهای حکومتی و همچنین مشروعیت حکومتش دارد. اصطلاح "فرهنگ‌سیاسی" بعد از جنگ دوم جهانی در ادبیات توسعه سیاسی مطرح شده‌است. واژه فرهنگ‌سیاسی را نخستین بار "گابریل آلموند" به کار برد. به نظر گابریل آلموند، هر نظام سیاسی شامل الگوی خاصی از سمت‌گیری‌ها به سوی عمل سیاسی است که این الگو "فرهنگ‌سیاسی" نامیده می‌شود. بعد از آلموند افراد دیگری همچون سیدنی وربا^۲، پاول^۳، رابرت دال^۴، روزنباوم^۵ و... فرهنگ‌سیاسی را مورد بررسی قرار داده‌اند.

تعبیر فرهنگ‌سیاسی را می‌توان همچنین در نوشته‌های جامعه‌شناختی و مردم‌شناختی کسانی مانند: ساموئل بوراندر^۶، آدام اولام^۷، روت بندیکت^۸، مارگارت مید^۹، آبرهام کاردینر^{۱۰}، رالف لیتون^{۱۱} و دیگرانی که بر روی مفاهیم فرهنگ و شخصیت کار کرده‌اند، دنبال کرد. فرهنگ‌سیاسی به طور متمرکز در متن دموکراسی‌های غربی موجود بررسی شده‌است. یکی از مطالعاتی که در گذشته صورت گرفته، کتاب "فرهنگ مدنی"^{۱۲} اثر آلموند و وربا است که در سال ۱۹۶۳ منتشر شد. همچنین مطالعاتی در ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، آلمان غربی، ایتالیا، و مکزیک صورت گرفته که به مثابه نقطه عطفی در این حیطه بوده‌است.

بدون شک فرهنگ‌سیاسی یکی از مهمترین عوامل تشکیل دهنده رفتار و کنش‌های سیاسی افراد یک جامعه می‌باشد چرا که فرهنگ‌سیاسی می‌تواند با تحمیل الگوها و ارزش‌های غیر ارادی کنش‌های افراد را

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية تدراس العالم الاسلامی
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۱۲۲

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

1. Gabriel Almond
2. Sidney Verba
3. Powell
4. Robert Dahl
5. Rosenbaum
6. Samuel Borander
7. Adam Ulam
8. Ruth Benedict
9. Margaret Mead
10. A.Kardiner
11. Ralph Linton
12. The civic Culture

به عنوان بازیگران سیاسی تحت تأثیر قرار دهد. شناخت فرهنگ سیاسی هر جامعه‌ای به دلیل آن که اساساً در طی فرایند تاریخی و تحت تأثیر عوامل متعدد از موقعیت جغرافیایی گرفته تا ویژگی‌های نظام سیاسی آن جامعه شکل یافته از پیچیدگی خاصی برخوردار است. درهم تنیدگی لایه‌های مختلف فرهنگ سیاسی یکی از عوامل اضطراب‌ها و هیجانات سیاسی در حوزه‌های جغرافیایی و کشورهای در حال توسعه است. با توجه به نقش فرهنگ سیاسی در ساختار حکومتی کشورهای مختلف از جمله ایران می‌توان گفت ظهور ناآرامی‌های داخلی، جدال‌های سیاسی و شورش‌های اجتماعی پیوند بسیار زیادی با ساختار و کیفیت فرهنگ سیاسی کشورها دارد. "لوسین پای"، براین اعتقاد است که در یک نظام سیاسی نسبتاً با ثبات که تمامی ساخت‌ها، نهادها و فرایندهای سیاسی به تقویت و حمایت از یکدیگر تمایل دارند فرهنگ سیاسی یکپارچه‌ای وجود دارد. انسجام و یکپارچگی در فرهنگ سیاسی عامل اصلی همگونی و هماهنگی در سمت‌گیری رفتار شهروندان است. در این گونه جوامع رهبران سیاسی نیز از هماهنگی، همخوانی و تجانس برخوردارند.

همانگونه که ذکر شد، فرهنگ سیاسی عامل مهمی در ثبات و نظم و توسعه و پیشرفت یک جامعه سیاسی است. اگر یک جامعه دارای فرهنگ سیاسی پیشرفته و یکپارچه باشد زمینه برای ایجاد نظم و پیشرفت مهیا است در غیر این صورت مشکلاتی در راه ایجاد نظم و حرکت به سوی پیشرفت وجود خواهد داشت. لذا، شناخت نوع و عناصر فرهنگ سیاسی یک جامعه کمک شایانی به طراحی برنامه‌ای درخور و مناسب برای ایجاد نظم و پیشرفت در آن جامعه می‌نماید.

شناخت اهمیت فرهنگ سیاسی، ما را ملزم به بررسی فرهنگ سیاسی جامعه‌مان می‌نماید تا بتوانیم با شناخت آن زمینه را برای توسعه آن فراهم نماییم. بررسی دقیق و موشکافانه فرهنگ سیاسی مستلزم مطالعه و بررسی نگرش مردم یک کشور نسبت به سیاست‌های کشورشان است. پایه فرهنگ سیاسی را به عنوان ترکیبی از ارزش‌های پایه‌ای، احساسات، و دانشی که شیرازه فرآیند سیاسی است تعریف می‌کنند. بنابراین سنگ بناهای فرهنگ سیاسی عبارتند از اعتقادات، نظرات و احساسات شهروندان نسبت به شکل حکومت شان.

با توجه به اهمیت فرهنگ سیاسی و تنوع فرهنگی در کشور ما، ضرورت دارد که فرهنگ سیاسی مناطق مختلف کشور به صورت علمی مورد بررسی قرار گیرد. یکی از استانهای کشور که دارای قدمت تاریخی زیاد و تنوع قومی است و در تاریخ سیاسی ایران نقش آفرین بوده است استان چهارمحال و بختیاری است. استان چهارمحال و بختیاری دارای ۹ شهرستان است که یکی از شهرهای قدیمی و تاریخی آن

شهر بروجن است. این مقاله با توجه به اینکه تحقیقی در خصوص فرهنگ سیاسی این شهر وجود ندارد در تلاش است تا به بررسی نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن و عوامل تأثیرگذار بر آن بپردازد.

۲- سؤال اصلی مقاله

با توجه به طرح مسئله، این سطور سعی دارد تا به سؤال اصلی زیر پاسخ دهد:
- عوامل تأثیرگذار بر نوع فرهنگ سیاسی مردم بروجن کدامند؟

۳- فرضیات پژوهش

فرضیه اول: بین طبقه اقتصادی - اجتماعی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه دوم: بین انگیزه های مادی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه سوم: بین الگوگیری از نخبگان سیاسی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه چهارم: بین میزان دینداری فرد و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه پنجم: بین استفاده از رسانه های جمعی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه ششم: بین سن و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- اهداف مقاله

به صورت تیتروار اهداف مقاله حاضر عبارتند از:

- شناخت نوع و مؤلفه های فرهنگی سیاسی مردم شهرستان بروجن
- شناخت عوامل تأثیرگذار بر فرهنگ سیاسی مردم شهرستان بروجن
- دستیابی به چهارچوب مناسب جهت سنجش و تبیین فرهنگ سیاسی
- مطالعه میزان شناخت سیاسی مردم شهرستان بروجن
- مطالعه ارزیابی های سیاسی مردم شهرستان بروجن
- مطالعه عواطف و نگرش های سیاسی مردم بروجن

۴- پیشینه تحقیق

در خصوص فرهنگ سیاسی مطالعه ای دقیقاً تحت همین عنوان انجام نشده است. اما کارهای مشابهی در

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش های بانی جهان اسلام
جمعه ترانست العالم الاسلامی

۱۲۴

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

قالب پایان نامه، مقاله، طرح‌های ملی و مطالعات محلی که برخی از آن‌ها عبارتند از: تحقیق "بررسی فرهنگ سیاسی و نظام طایفه‌ای شهر دلفان" (بلخاری، ۱۳۸۷)، مقاله "رابطه میان سرمایه اجتماعی و فرهنگ سیاسی دانشجویان مطالعه موردی: دانشگاه اصفهان (محمدی فرد، مسعودنیا و مرادی، ۱۳۹۰)، طرح پژوهشی موج اول و دوم "پیمایش ملی سنجش فرهنگ سیاسی مردم ایران (ایسپا، ۱۳۸۴ و ۱۳۹۶)، رساله دکتری "مطالعه تطبیقی فرهنگ سیاسی ایران در دوره قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی (جعفر پور، ۱۳۹۲)، پایان نامه ارشد "بررسی عوامل مؤثر بر فرهنگ سیاسی دانشجویان دانشگاه تهران (ایمان و بیات ریزی، ۱۳۷۹)، پژوهش "گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی دانشجویان شاغل به تحصیل در ایران" (کتابی، وحیدا و قاسمی، ۱۳۸۰)، پژوهش "بررسی عوامل مؤثر بر فرهنگ سیاسی در شهر شیراز (جهانگیری و بوستانی، ۱۳۷۹) و ...

برخی از پژوهش‌های انجام گرفته به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی پرداخته‌اند و اغلب نگاه توصیفی به موضوع داشته‌اند همانند پژوهش انجام گرفته توسط افکارسنجی دانشجویان و برخی به جنبه تبیینی توجه نموده‌اند و آن هم اکثراً رابطه فرهنگ سیاسی را با یک متغیر سنجیده‌اند. تعداد انگشت شماری هم به گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی پرداخته‌اند. مقاله حاضر هم به انواع فرهنگ سیاسی هم به ابعاد و مؤلفه‌های آن و هم به متغیرهای تأثیرگذار بر آنها در شهر بروجن که موضوع هیچکدام از تحقیقات انجام شده نیست، می‌پردازد.

۵- چهارچوب نظری و مدل تحلیلی تحقیق

چهارچوب نظری این تحقیق تلفیقی از نظریه‌های مربوط به فرهنگ عامه و نظریه‌های فرهنگ سیاسی است. برای شناخت نوع و ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی اساساً از نظریه آلموند و وربا (رهیافت فرهنگی) همراه با استعانت از سایر نظریه‌ها استفاده می‌شود. جهت شناسایی عوامل تأثیرگذار بر نوع فرهنگ سیاسی سعی شده است از نظریه‌های مختلف، متغیرهای مناسبی اخذ شود.

آلموند و وربا، فرهنگ سیاسی را در کتاب فرهنگ مدنی چنین تعریف کرده‌اند: الگوهای جهت‌گیری^۱، نسبت به موضوعات سیاسی^۲، نظیر احزاب، دادگاهها، قانون اساسی و تاریخ دولت. جهت‌گیری به معنی داشتن استعداد و آمادگی^۳، برای اقدام سیاسی است که عواملی نظیر سنت، خاطرات تاریخی، انگیزه‌ها، هنجارها، احساسات، عواطف و نمادها این اقدامات را تعیین می‌کنند. جهت‌گیریها را می‌توان به انواع

1. Orientation
2. Political Objects
3. Predisposition

مختلفی تقسیم کرد: جهت‌گیریهای شناختی^۱، که عبارت است از معرفت و آگاهی به موضوعات سیاسی، جهت‌گیریهای عاطفی^۲، یعنی عواطف و احساسات درباره موضوعات سیاسی، و جهت‌گیریهای ارزشی، به معنی قضاوت درباره موضوعات سیاسی (آلموند و وربا، ۱۹۹۰ و ۱۹۶۵).

الف- انواع فرهنگ سیاسی

گابریل آلموند و سیدنی وربا، بر مبنای مطالعه و مقایسه فرهنگ‌های سیاسی، فرهنگ سیاسی را به سه نوع کلی تقسیم‌بندی کرده‌اند:

نوع اول؛ فرهنگ سیاسی محدود: این فرهنگ سیاسی متناظر با نظام‌های سیاسی بسته و ابتدایی است. نقش‌های سیاسی پیچیده در این نظام‌ها وجود ندارد و جهت‌گیری نسبت به نقش‌ها مثل جهت‌گیریهای مذهبی است و شهروندان فقط بطور مبهم از وجود حکومت مرکزی مطلع هستند. در این فرهنگ میزان آگاهی، انتظارات و مشارکت مردم پایین است.

نوع دوم؛ فرهنگ سیاسی انقیادی یا تبعی: در این نظام‌ها، مردم از آگاهی سیاسی برخوردارند اما به دلیل ترس یا انفعال سیاسی، جریان اطلاعات سیاسی از بالا (نخبگان) به پایین (توده) است. در این نوع فرهنگ سیاسی، مشارکت محدود به حدود تعیین شده توسط بروکراسی، مجریان حکومتی و قضات است و شهروندان خودشان را نه به عنوان شرکت‌کنندگان در فرآیند سیاسی بلکه به عنوان اتباع حکومت در نظر می‌گیرند. میزان آگاهی، انتظارات و مشارکت مردم از فرهنگ سیاسی محدود اندکی بیشتر است. در فرهنگ سیاسی تبعی، افراد، نسبت به برخی از اجزای نظام سیاسی نظام و فرایند سمت‌گیری مشخص و روشنی دارند، اما نسبت برخی از اجزاء مثلاً فرایند اجرای تصمیمات فاقد تلقی و سمت‌گیری مشخصند. افراد برای مشارکت خود در نظام و امور سیاسی، جایگاه روشنی قایل نیستند و یا نسبت به آن بی‌تفاوتند. در این نوع از فرهنگ، رابطه و آگاهی فرد، از نظام سیاسی و جریان امور رابطه‌ای انفعالی است.

نوع سوم؛ فرهنگ سیاسی مشارکتی: در این نوع فرهنگ سیاسی طبقات اجتماعی نقش اساسی در سیاست دارند و با آگاهی بالای خود در سیاست مشارکت می‌جویند و شهروندان معتقدند که آن‌ها هم می‌توانند سیستم را تحت تأثیر قرار دهند و هم سیستم آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. آگاهی، انتظارات و مشارکت سیاسی مردم در سطح نسبتاً بالایی است. و شهروندان معتقدند که آن‌ها هم می‌توانند سیستم را تحت تأثیر قرار دهند و هم سیستم آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد^۳.

1. Cognitive Orientations

2. Affective Orientations

۳. ویژگی فرهنگ سیاسی مشارکتی، این است که در این فرهنگ افراد نسبت به اجزای نظام سیاسی نظام، فرایند، سیاست‌گذاری یا

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام
جمعیت نرسانت العالم الاسلامی

۱۲۶

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

ب- ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی

برای شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی از نظریه‌های مختلف فرهنگ عامه و فرهنگ سیاسی استفاده شده است؛ اما اساس کار نظریه آلموند و وربا بوده است.

در این مقاله بر اساس نظر آلموند و وربا فرهنگ سیاسی دارای سه بعد کلی است که این سه بعد خود نیز به سه بعد درجه دوم دیگر تقسیم‌بندی می‌شوند. این ابعاد سه گانه عبارتند از: نظام سیاسی، فرایند و سیاستگذاری هر کدام از این سه خود دارای سه بعد دیگر است که عبارتند از: شناختی، احساسی و ارزیابانه.

نظام سیاسی: نظام سیاسی شامل رژیم، نهادهای سیاسی ورودی (احزاب سیاسی، گروه‌های ذینفع، رسانه‌های جمعی) و نهادهای سیاسی خروجی (قانون‌گذاران، مدیران اجرایی، بوروکراسی‌ها و دادگاه‌ها) است. البته متصدیان مناصب را نیز شامل می‌شود. نظام سیاسی و نهادهای آن کار ویژه‌هایی را انجام می‌دهند که عبارتند از: وضع قوانین، حفظ نظم و امنیت، تأمین عدالت قضایی و وظایفی در زمینه توسعه و تأمین رفاه اجتماعی (بشریه، ۱۳۸۰: ۲۷). علاوه بر وجوه سخت‌افزاری نظام سیاسی، باید وجه نرم‌افزاری آن را که به بهترین شکل در قانون اساسی جلوه می‌کند، در نظر گرفت.

- شناخت نسبت به عناصر سازنده نظام سیاسی، شناخت ارتباطات میان عناصر مزبور، شناخت اختیارات قانونی سازنده نظام سیاسی و شناخت افرادی که مناصبی را در نظام سیاسی اشغال کرده‌اند و حیطه اختیاراتی که دارا هستند. همه این‌ها روی هم رفته یک بعد از آگاهی سیاسی را می‌سازد.

- احساسات نسبت به عناصر سازنده نظام سیاسی، دارندگان مناصب سیاسی و حدود اختیارات آن‌ها، و روابطی که میان عناصر نظام سیاسی و یا صاحب منصبان برقرار است. این احساسات در قالب اعتماد داشتن/ نداشتن به عناصر سازنده نظام سیاسی، افتخار کردن/ نکردن نسبت به آن‌ها، و تمایل تغییر کردن/ نکردن آن‌ها و ... بیان می‌شود.

- ارزیابی افراد جامعه در خصوص کارایی و میزان موفقیت نظام سیاسی و عناصر آن در برآوردن کار ویژه‌هایی که بر عهده داشته‌اند. نظام سیاسی در کل از سوی مردم ارزیابی می‌شود و هر یک از اجزای آن نیز به نحوی تحت ارزیابی مردم قرار می‌گیرند. نظام به طور کلی باید بتواند در جهت ایجاد امنیت،

به عبارتی فرایند داده و ستاده، تلقی روشنی دارند، از جریان امور آگاهند و گرایش به بروز دادن نقش فعال از خود در امور دارند. رژیم‌های دموکراتیک از مصادیق این نوع از فرهنگ هستند.

آلموند و وربا ترکیب انواع سه گانه فرهنگ سیاسی را نیز در تقسیم‌بندی‌های خود جای داده‌اند که عبارتند از: مشارکتی-تبعی، مشارکتی - محدود و تبعی - محدود. نوعی نگاه تکاملی در این تقسیم‌بندی وجود دارد و نشان‌دهنده مرحله‌ای از تکامل ذهنی و فرهنگی بشر است. در این فرهنگ سیاسی، اعتقاد داشتن به اجتهاد شخصی و تلقی انسانی از سیاست پذیرفته شده است.

فصلنامه علمی-پژوهشی
مجموعه‌ای برای جهان اسلام

آزادی، برابری، عدالت، رفاه، توسعه و رشد اقتصادی، افزایش اقتدار ملی، جلب مشارکت مردمی، توزیع منابع و هویت بخشی به جامعه گام‌های مثبتی را بردارد. طبیعی است که هر یک از عناصر نظام نیز به تحقق برخی از این کار ویژه‌ها اختصاص می‌یابد. از همین رو نظام هم به طور کلی و هم بر اساس کارکرد اجزایش ارزیابی می‌شود. مؤلفه‌های متعددی در خصوص نظام سیاسی مطرح می‌شوند که شناخت‌ها، احساسات و ارزیابی‌های مردم درباره آن‌ها مؤلفه‌هایی از فرهنگ سیاسی را می‌سازد. که عبارتند از: آگاهی سیاسی، مشروعیت، اعتماد سیاسی، پاسخ‌گویی نظام سیاسی، احساس عدالت توزیعی، احساس عدالت رویه‌ای، نگرش به قدرت و ... (مرکز افکار سنجی ایسپا، ۱۳۸۴: ۴۱-۴۰-۳۹).

فرایند سیاسی: فرایند سیاسی شامل کنش‌ها، تضادها، ائتلاف‌ها، سبک‌های رفتاری احزاب و گروه‌های ذینفع، رفتار جنبش‌ها و کنشگران سیاسی، و افراد می‌شود. شاید بتوان مجموعه این گونه فرایندها را ذیل عنوان مشارکت سیاسی جمع کرد. زیرا هر نوع کنش، درگیر شدن در تضاد، ائتلاف و هر نوع رفتار احزاب و گروه‌های ذینفع سیاسی و رفتار افراد، نوعی از مشارکت سیاسی است. آن بخش از فرهنگ سیاسی که در ارتباط با فرایند سیاسی قرار دارد، غالباً شامل نگرش‌ها و احساسات مردم در باره فرایندهای مشارکت سیاسی است.

اما در بررسی شناخت‌ها، احساسات و ارزیابی نسبت به فرایند سیاسی، علاوه بر رفتارهای مشارکتی، سازمان‌هایی که واسطه مشارکت هستند نیز بررسی می‌شود. مطالعه نگرش‌ها نسبت به احزاب و گروه‌های سیاسی، و رسانه‌های جمعی که مجرای مشارکت سیاسی هستند نیز جزیی از مطالعه نگرش به فرایند سیاسی است. مهمترین مقولات فرهنگ سیاسی که در ارتباط با فرایند سیاسی قرار دارند عبارتند از: میل به مشارکت سیاسی، احساس بی‌قدرت، احساس نا امنی سیاسی، حمایت از آزادی رسانه‌ها: (مرکز افکار سنجی ایسپا، ۱۳۸۴: ۴۸-۴۷).

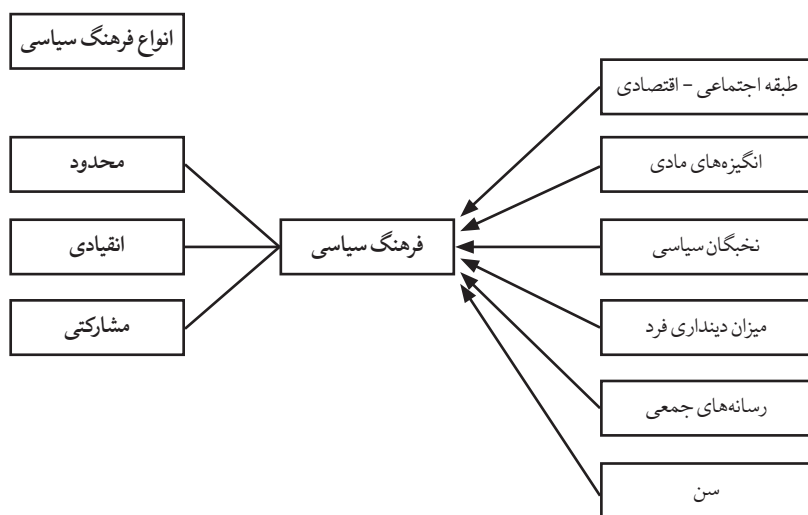
سیاست‌ها و سیاست‌گذاری: سیاست‌گذاری بخشی از فرهنگ سیاسی، نگرش‌های مردم درباره مسایلی اجرا شده توسط یک نظام سیاسی است. سیاست به معنای عمل اخذ تصمیم و اجرای آن در جامعه است. سیاست با همه مسایل موجود در اجتماع ارتباط پیدا می‌کند (بشیریه، ۱۳۸۰: ۲۶). در یک تقسیم‌بندی تحلیلی می‌توان گفت سیاست عبارت است از مجموعه تصمیماتی که نظام سیاسی در خصوص اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و سیاست (داخلی یا خارجی) اتخاذ می‌کند. جهت‌گیری‌های مردم درباره مسایل می‌تواند معطوف به برداشت آنان از مسایل خوب و بد، و همچنین برداشت‌های آن‌ها درباره اهداف مطلوب و شیوه رسیدن به آن‌ها باشد. مسایل تعیین‌کننده خط مشی‌های بخش‌های مختلف نظام سیاسی هستند. مسایل معمولاً دستاوردهایی برای مردم دارند. غالباً انتظار می‌رود مسایل سبب ایجاد امنیت، رفاه،

آزادی، برابری، عدالت و... برای مردم و افزایش اقتدار ملی در سطح بین المللی شود.

سیاست به چهار حوزه سیاست اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاست خارجی تقسیم می شود. در هر یک از حوزه های سیاست و سیاست گذاری که ذکر شد، مجموعه ای از مسایلی خاص انتخاب می شود تا شناخت ها، احساسات و ارزیابی های مردم درباره آن ها بررسی شود (مرکز افکار سنجی اسپا، ۱۳۸۴: ۵۰-۴۹).

در این تحقیق با توجه به نظریه های مطروحه در مبانی نظری، متغیرهای طبقه اجتماعی و اقتصادی (نظریه های مارکسیستی و یادگیری)، رسانه های جمعی (نظریه های فرهنگ عامه)، انگیزه های مادی (رهیافت شناختی)، سن (نظریه های یادگیری و فرهنگی)، نخبگان سیاسی (نظریه تفسیری و نظریه های نخبه گرا)، انگیزه های مادی (نظریه شناختی) و میزان دینداری (نظری های تفسیری و شناختی) به عنوان متغیرهای تأثیرگذار بر فرهنگ سیاسی شناسایی شده اند (آرون^۱ ۱۳۷۰ راش^۲ ۱۳۷۷، قیصری ۱۳۸۹ نصرتی ۱۳۷۹ بشیریه ۱۳۸۶ پای^۳ ۱۳۷۰، کرایب^۴ ۱۳۸۱، راش ۱۳۷۷، ریتزر^۵ ۱۳۷۴ و...) در مجموع، چهارچوب نظری مقاله حاضر در مدل زیر تلخیص می گردد:

نمودار شماره ۱، مدل مفهومی محقق ساخته شده

1. Aron
2. Rush
3. pye
4. Craib
5. Ritzer

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش های بنیادی جهان اسلام

۶. روش شناسی تحقیق

روش تحقیق در این مطالعه پیمایشی است جامعه آماری این طرح را، مجموع افراد بالای ۱۵ سال به بالا خانوارهای ساکن در شهرستان بروجن که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، جمع آن‌ها بالغ بر ۱۳۵۲۸۲ نفر بود، تشکیل داده است. حجم نمونه در این تحقیق بر اساس جدول مورگان ۳۵۰ نفر است که نمونه‌ها به شیوه تصادفی ساده انتخاب شده‌اند شیوه گردآوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده شده است. برای تحلیل تک متغیره و توصیفی از فراوانی، میانه، فراوانی‌ها، درصد و ... و برای آزمون فرضیه‌ها با توجه به سطح متغیرها از آزمون ۷ کرامر و فی، جهت برازش مدل از روش رگرسیون چندگانه توأم (enter) استفاده گردیده است. در این مقاله از اعتبار صوری که یکی از دو نوع روایی محتوایی است استفاده شده است و برای پایایی تحقیق از آلفای کرونباخ استفاده گردیده است میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر با ۰/۸۷۷ است که دلالت بر پایایی پرسشنامه دارد.

۷. یافته‌ها

در این قسمت مقاله، با استفاده از روش و چهارچوب نظری مطرح شده به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته می‌شود. نخست ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی، سپس نوع فرهنگ سیاسی و آزمون فرضیه‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد.

۱-۷. توصیف متغیرهای مستقل

طبقه اجتماعی اقتصادی: وضعیت طبقه اجتماعی و اقتصادی پاسخگویان در جدول شماره (۱) منعکس شده است. نشان می‌دهد که حدود ۲ درصد افراد پاسخگو با جزء طبقه اجتماعی و اقتصادی پایین هستند و حدود ۷۸ درصد افراد جزء طبقه متوسط اند که بیشترین درصد را شامل می‌شوند و حدود ۲۰ درصد افراد پاسخگو جزء طبقه بالا به شمار می‌آیند.

جدول شماره (۱) طبقه اجتماعی و اقتصادی

طبقه اجتماعی اقتصادی	فراوانی	درصد
پایین	۷	۲/۰
متوسط	۲۷۳	۷۸/۰
بالا	۷۰	۲۰/۰
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰/۰

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۳۰

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

۱۳۱

تأثیر
جامعه‌شناسی
انواع فرهنگ
سیاسی مردم شهر ...

میزان استفاده از رسانه‌های جمعی: نتایج تحلیل توصیفی میزان استفاده از رسانه های جمعی در جدول شماره (۲) منعکس شده است. یافته‌های این جدول نشان می‌دهد که حدود ۴ درصد افراد پاسخگو اصلاً از رسانه های جمعی استفاده نمی‌کنند و حدود ۵۰/۹ درصد افراد به میزان خیلی کم از این رسانه‌ها استفاده می‌کنند که بیشترین درصد را شامل می‌شوند و حدود ۴۱/۱ درصد افراد پاسخگو به میزان متوسطی از رسانه‌ها استفاده دارند و حدود ۲/۳ درصد افراد به میزان زیادی از رسانه استفاده می‌کنند و حدود ۱/۷ درصد بقیه پاسخگویان خیلی زیاد از رسانه های جمعی استفاده می‌کنند.

جدول شماره (۲) میزان استفاده از رسانه های جمعی

ابعاد	فراوانی	درصد
اصلاً	۱۴	۴/۰
خیلی کم	۱۷۸	۵۰/۹
متوسط	۱۴۴	۴۱/۱
زیاد	۸	۲/۳
خیلی زیاد	۶	۱/۷
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰/۰

انگیزه‌های مادی: نتایج توصیفی انگیزه‌های مادی در جدول شماره (۳) منعکس شده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که حدود ۸ درصد افراد پاسخگو اصلاً انگیزه های مادی را تأثیرگذار بر فرهنگ سیاسی نمی‌دانند و حدود ۱۵/۴ درصد افراد خیلی کم این عامل را تأثیرگذار می‌دانند و حدود ۳۵/۱ درصد افراد پاسخگو به میزان متوسطی انگیزه های مادی را بر فرهنگ سیاسی موثر می‌دانند که بیشترین درصد را شامل می‌شوند. حدود ۲۴ درصد افراد به میزان زیادی این عامل را تأثیرگذار می‌دانند و حدود ۱۷/۴ درصد پاسخگویان خیلی زیاد عامل انگیزه های مادی را موثر می‌شمارند.

جدول شماره (۳) انگیزه های مادی

انگیزه‌های مادی	فراوانی	درصد
اصلاً	۲۸	۸/۰
خیلی کم	۵۴	۱۵/۴
متوسط	۱۲۳	۳۵/۱
زیاد	۸۴	۲۴/۰
خیلی زیاد	۶۱	۱۷/۴
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰/۰

میزان الگوگیری از نخبگان: بر اساس جدول شماره (۴) حدود ۳/۲۴ درصد افراد پاسخگو اصلاً از نخبگان سیاسی الگوگیری نمی کنند و الگوگیری حدود ۶/۳۲ درصد افراد خیلی کم از نخبگان سیاسی می باشد که در بین پاسخگویان بیشترین درصد را شامل می گردد و حدود ۳/۲۲ درصد افراد پاسخگو به میزان متوسطی الگوگیری از نخبگان سیاسی را مؤثر می دانند. حدود ۹/۱۴ درصد افراد به میزان زیادی این عامل را تأثیرگذار می دانند و حدود ۶ درصد پاسخگویان میزان الگوگیری از نخبگان سیاسی را خیلی زیاد مؤثر می شمارند.

جدول شماره (۴) میزان الگوگیری از نخبگان سیاسی

میزان الگوگیری از نخبگان	فراوانی	درصد
اصلاً	۸۵	۳/۲۴
خیلی کم	۱۱۴	۶/۳۲
متوسط	۷۸	۳/۲۲
زیاد	۵۲	۹/۱۴
خیلی زیاد	۲۱	۰/۶
جمع کل	۳۵۰	۰/۱۰۰

میزان دینداری: مطابق با جدول شماره (۵) ۴/۱ درصد افراد پاسخگو اصلاً خود را فرد دینداری نمی دانند و حدود ۳/۱۰ درصد افراد برای خود میزان دینداری خیلی کمی را بر می شمارند و حدود ۹/۵۶ درصد افراد پاسخگو میزان دینداری متوسطی را برای خود بر می شمارند که بیشترین درصد افراد پاسخگو را شامل می شوند. حدود ۴/۲۳ درصد افراد به میزان زیادی خود را فردی دیندار تلقی می کنند و حدود ۸ درصد پاسخگویان خیلی زیاد خود را فردی دیندار می دانند.

جدول شماره (۵) میزان دینداری فرد

میزان دینداری	فراوانی	درصد
اصلاً	۵	۴/۱
خیلی کم	۳۶	۳/۱۰
متوسط	۱۹۹	۹/۵۶
زیاد	۸۲	۴/۲۳
خیلی زیاد	۲۸	۰/۸
جمع کل	۳۵۰	۰/۱۰۰

سن: بنا به جدول شماره (۶) ۴/۵۱ درصد افراد پاسخگو بین (۱۵-۲۵) سال سن داشته اند که

بیشترین درصد افراد پاسخگو را شامل می شوند و حدود ۲۶/۳ درصد افراد بین (۲۵-۳۵) سال سن دارند و حدود ۱۴ درصد افراد پاسخگو بین (۳۵-۴۵) سال سن را دارا می باشند. حدود ۸/۳ درصد افراد (۴۵) سال به بالا سن دارند.

جدول شماره (۶) سن

درصد	فراوانی	سن
۵۱/۴	۱۸۰	سال (۲۵-۱۵)
۲۶/۳	۹۲	سال (۳۵-۲۵)
۱۴/۰	۴۹	سال (۴۵-۳۵)
۸/۳	۲۹	سال به بالا (۴۵)
۱۰۰/۰	۳۵۰	جمع کل

۷-۲. توصیف ابعاد و مؤلفه های فرهنگ سیاسی

فرهنگ سیاسی دارای سه بعد نظام سیاسی، فرایند سیاسی نظام و سیاست های نظام است که ذیلاً توصیف می شوند:

الف- نظام سیاسی

نظام سیاسی به عنوان یکی از ابعاد فرهنگ سیاسی، خود دارای سه بعد فرعی شناختی، عاطفی و ارزیابانه است.

بعد شناختی: بعد شناختی نظام توسط میزان آگاهی سیاسی و شناخت پاسخگویان از نهادها، عناصر نظام و اختیارات قانونی صاحبان مناصب سنجیده شده است.

براساس نتایج جدول شماره (۶)، ۴/۰ افراد اصلاً شناختی از نهادهای سیاسی ندارند. حدود ۸/۳۴ درصد از افراد پاسخگو آشنایی و شناختی اندکی از نهادهای سیاسی دارند و حدود ۳/۲۲ درصد افراد آشنایی و شناختی متوسط از نهادهای سیاسی دارند و حدود ۴/۳۹ درصد بقیه افراد پاسخگو از نهادهای سیاسی شناخت و آگاهی زیادی دارند که بیشترین درصد را شامل می گردد. براساس نتایج بدست آمده، ۷۱/۷ درصد هیچ شناختی نسبت به عناصر نظام ندارند و ۱/۴۱ درصد از افراد پاسخگو آشنایی و شناخت اندکی نسبت به عناصر نظام و حدود ۹/۱۴ درصد افراد آشنایی و شناخت متوسط نسبت عناصر نظام دارند و حدود ۳۴ درصد بقیه افراد پاسخگو از عناصر نظام شناخت و آگاهی زیاد و خیلی زیادی دارند.

براساس نتایج جدول شماره (۷)، ۵۷/۸ درصد از افراد هیچ اطلاع از اختیارات صاحب منصبان ندارند ۵۷/۴ درصد از افراد پاسخگو آشنایی و شناخت اندکی نسبت اختیارات قانونی صاحب منصبان

و حدود ۶۰ درصد افراد آشنایی و شناخت متوسط نسبت به اختیارات قانونی صاحب منصبان دارند و حدود ۱۷/۴ درصد افراد آشنایی و شناخت زیاد و خیلی زیادی نسبت به آن دارند.

جدول شماره (۷) بعد شناختی نظام

بعد شناختی	شناخت نهادها		شناخت عناصر نظام		اختیارات قانونی صاحب منصبان	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اصلاً	۱۴	۰/۴	۲۷	۷/۷۱	۳۰	۸/۵۷
کم	۱۲۰	۳۴/۸	۱۵۱	۴۳/۱	۴۹	۴/۵۷
متوسط	۷۸	۲۲/۳	۵۱	۱۴/۶	۲۱۰	۶۰
زیاد و خیلی زیاد	۱۳۸	۳۹/۴	۱۱۹	۳۴	۶۱	۱۷/۴
بدون پاسخ	۰	۰	۲	۰/۶	۰	۰
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰

بعد احساسی: نظام توسط مؤلفه اعتماد سیاسی به نخبگان و نهادهای سیاسی و افتخار و عدم افتخار به آنها سنجیده می‌شود. بر اساس جدول شماره (۸) حدود ۹/۱ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این مورد ندارند و حدود ۱۶/۹ درصد پاسخگویان به نهادها اصلاً اعتماد سیاسی ندارند و حدود ۴۰ درصد افراد خیلی کم به نهادها اعتماد سیاسی دارند که بیشترین درصد را نیز شامل می‌شوند و حدود ۲۵/۷ درصد افراد پاسخگو اعتماد سیاسی متوسطی نسبت به نهادها دارند و حدود ۸ درصد افراد اعتماد سیاسی زیادی به نهادها دارند و بقیه افراد پاسخگو که حدود ۰/۳ درصد را شامل می‌شوند اعتماد سیاسی خیلی زیادی به نهادها دارند. بر اساس نتایج مؤلفه اعتماد سیاسی به نخبگان، حدود ۵/۱ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۱۲ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۱۹/۱ درصد پاسخگویان به نخبگان سیاسی اصلاً اعتمادی ندارند و حدود ۲۵/۴ درصد افراد خیلی کم به نخبگان سیاسی اعتماد دارند و حدود ۲۷/۴ درصد افراد پاسخگو اعتماد متوسطی نسبت به نخبگان سیاسی دارند و حدود ۹/۷ درصد افراد اعتماد زیادی به نخبگان سیاسی دارند و حدود ۱/۱ درصد افراد پاسخگو را اعتماد خیلی زیادی به نخبگان سیاسی دارند. بر اساس نتایج مؤلفه میزان افتخار به نظام سیاسی کشور، حدود ۰/۳ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۱/۴ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۱۵/۱ درصد پاسخگویان به اصلاً به نظام سیاسی کشور افتخار نمی‌کنند و حدود ۳۳/۱ درصد افراد خیلی کم به نظام سیاسی کشور افتخار می‌کنند که بیشترین درصد را نیز شامل می‌گردد و حدود ۲۶/۳ درصد افراد پاسخگو به نظام سیاسی کشور افتخار متوسطی دارند و حدود ۱۸/۶ درصد افراد افتخار زیادی نسبت به نظام سیاسی

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۳۴

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

کشور دارند و حدود ۵/۱ درصد افراد پاسخگو افتخار خیلی زیادی نسبت به نظام سیاسی کشور دارند.

جدول شماره (۸) بعد احساسی نظام

بعد احساسی	میزان اعتماد به نهادهای سیاسی		اعتماد سیاسی به نخبگان		افتخار به نظام سیاسی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اطلاعی ندارم	۷	۲۰	۱۸	۵/۱	۱	۰/۳
اطلاع اندکی دارم	۲۵	۷/۱	۴۲	۱۲	۵	۱/۴
اصلاً	۵۹	۱۶/۹	۶۷	۱۹/۱	۵۳	۱۵/۱
خیلی کم	۱۴۰	۴۰	۸۹	۲۵/۴	۱۱۶	۲۳/۱
متوسط	۹۰	۲۵/۷	۹۶	۲۷/۴	۹۲	۲۶/۳
زیاد	۲۸	۸	۳۴	۹/۷	۶۵	۱۸/۶
خیلی زیاد	۱	۰/۳	۴	۱/۱	۱۸	۵/۱
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰

بعد ارزیابانه: نظام توسط میزان پاسخگویی نظام، نگرش نسبت به قدرت، عدالت توزیعی و عدالت رویه‌ای سنجیده شده است.

بر اساس نتایج بدست آمده در خصوص پاسخگویی نظام سیاسی (جدول شماره ۹)، حدود ۰/۹ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۴/۶ درصد افراد اطلاعی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۵/۷ درصد از پاسخگویان بر این باورند که در نظام سیاسی اصلاً پاسخگویی وجود ندارد و حدود ۱۲/۶ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی خیلی کم پاسخگویی وجود دارد و حدود ۴۱/۱ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در نظام سیاسی پاسخگویی متوسطی وجود دارد و حدود ۲۶ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی پاسخگویی زیادی وجود دارد و حدود ۹/۱ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی پاسخگویی خیلی زیادی وجود دارد.

بر اساس جدول شماره (۹) نتایج حاصل از گزینه اعمال قدرت توسط نظام (نگرش نسبت به قدرت) بدین گونه است که حدود ۴/۳ درصد پاسخگویان بر این عقیده هستند که اصلاً توسط نظام اعمال قدرتی صورت نمی‌گیرد و حدود ۳/۷ درصد افراد معتقداند که خیلی کم توسط نظام اعمال قدرتی صورت می‌گیرد و حدود ۱۳/۱ درصد پاسخگویان معتقدند که اعمال قدرت متوسطی بوسیله نظام صورت می‌گیرد و حدود ۲۲/۶ درصد افراد معتقداند که اعمال قدرت زیادی بوسیله نظام صورت می‌گیرد و حدود ۵۶ درصد افراد پاسخگو بر این عقیده اند که اعمال قدرت خیلی زیاد توسط نظام صورت می‌گیرد که بیشترین درصد را شامل می‌گردد. با توجه به این نتایج می‌توان گفت که بنظر پاسخگویان اعمال قدرت

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

در کشور به میزان خیلی زیاد، توسط نظام اعمال می‌شود.

بر اساس نتایج بدست آمده مؤلفه عدالت توزیعی که بعد ارزیابانه نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۹)، حدود ۰/۹ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۰/۹ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۱۵/۱ درصد از پاسخگویان بر این باورند که در نظام سیاسی اصلاً عدالت توزیعی وجود ندارد و حدود ۴۰/۶ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی خیلی کم عدالت توزیعی وجود دارد که بیشترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد و حدود ۲۹/۱ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت توزیعی متوسطی وجود دارد و حدود ۱۲ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت توزیعی زیادی وجود دارد و حدود ۱/۴ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت توزیعی خیلی زیادی وجود دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده مؤلفه عدالت رویه‌ای که بعد ارزیابانه نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۹) حدود ۰/۹ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۲/۹ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۱۴/۶ درصد از پاسخگویان بر این باورند که در نظام سیاسی اصلاً عدالت رویه‌ای وجود ندارد و حدود ۴۴/۳ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی خیلی کم عدالت رویه‌ای وجود دارد که بیشترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد و حدود ۲۴ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت رویه‌ای متوسطی وجود دارد و حدود ۱۲/۹ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت رویه‌ای زیادی وجود دارد و حدود ۰/۶ درصد افراد بر این باورند که در نظام سیاسی عدالت رویه‌ای خیلی زیادی وجود دارد.

جدول شماره (۹) بعد ارزیابانه نظام

بعد ارزیابانه		میزان پاسخگویی نظام		نگرش نسبت به اعمال قدرت توسط نظام		عدالت توزیعی		عدالت رویه‌ای	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اطلاعی ندارم		۳	۲۰/۹	-	-	۳	۰/۹	۳	۰/۹
اطلاع اندکی دارم		۱۶	۴/۶	-	-	۳	۰/۹	۱۰	۲/۹
اصلاً		۲۰	۵/۷	۱۵	۴/۳	۵۳	۱۵/۱	۵۱	۱۴/۶
خیلی کم		۴۴	۱۲/۶	۱۳	۳/۷	۱۴۲	۴۰/۶	۱۵۵	۴۴/۳
متوسط		۱۴۴	۴۱/۱	۴۶	۱۳/۱	۱۰۲	۲۹/۱	۸۴	۲۴
زیاد		۹۱	۲۶	۸۰	۲۲/۹	۴۲	۱۲	۴۵	۱۲/۹

خیلی زیاد	۳۲	۹/۱	۱۹۶	۵۶	۵	۱/۴	۲	۰/۶
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰

ب- فرایند سیاسی

فرایند سیاسی به عنوان یکی از ابعاد فرهنگ سیاسی، خود دارای سه بعد فرعی شناختی، عاطفی و ارزیابانه است.

بعد شناختی: بعد شناختی فرایندهای سیاسی نظام توسط میل به مشارکت سیاسی سنجیده شده است که بر اساس نتایج بدست آمده (جدول شماره ۱۰) حدود ۴۸/۹ درصد از مردم شهرستان بروجن در رأی دادن مشارکت دارند، حدود ۱۵/۷ درصد از افراد در مبحث علاقه به سیاست و مشارکت در بحث‌های سیاسی غیر رسمی دخالت دارند و حدود ۱/۷ درصد از آنها در عضویت انفعالی در یک سازمان شبهه سیاسی دخیل هستند. حدود ۱/۱ درصد افراد عضویت انفعالی در یک سازمان سیاسی را به عهده دارند و به مقدار همین درصد از مردم دارای مقام سیاسی یا اداری هستند. حدود ۱/۴ درصد مردم شهرستان بروجن در اجتماعات عمومی و تظاهرات و ... و همچنین به مقدار این درصد از افراد در جستجو و تلاش برای احراز مقام سیاسی می باشند. حدود ۰/۶ درصد که کمترین فراوانی را شامل می شود عضویت فعال در یک سازمان سیاسی را به عهده دارند. حدود ۱۲/۳ درصد از مردم شهرستان در هیچ فعالیتی دخیل نیستند.

جدول شماره (۱۰) میل به مشارکت سیاسی (بعد شناختی فرایندهای سیاسی)

مؤلف های میل به مشارکت سیاسی	فراوانی	درصد
رأی دادن	۱۷۱	۴۸/۹
اندکی علاقه به سیاست	۵۵	۱۵/۷
مشارکت در بحثهای سیاسی غیر رسمی	۵۵	۱۵/۷
عضویت انفعالی در یک سازمان شبه سیاسی	۶	۱/۷
عضویت انفعالی در یک سازمان سیاسی	۴	۱/۱
مشارکت در اجتماعات عمومی، تظاهرات	۵	۱/۴
عضویت فعال در یک سازمان سیاسی	۲	۰/۶
جستجو و تلاش برای احراز مقام سیاسی	۵	۱/۴
داشتن مقام سیاسی یا اداری	۴	۱/۱
هیچکدام	۴۳	۱۲/۳
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

فصلنامه علمی-پژوهشی
انجمن مطالعات جهان اسلام
مجموعه دراستن اقصاء الاسلامی

۱۳۷

تبیین جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

بعد احساسی: بعد احساسی فرایندهای نظام سیاسی توسط مؤلفه‌های اعتماد و عدم اعتماد به مشارکت سیاسی، افتخار یا عدم افتخار نسبت به مشارکت سیاسی و احساس بی‌قدرتی سیاسی سنجیده می‌شود.

بر اساس نتایج بدست آمده مؤلفه اعتماد به فرایند مشارکت سیاسی که بعد احساسی نظام می‌سنجد (جدول شماره ۱۱) حدود ۹/۱۴ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۴/۱۱ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۴/۷ درصد از پاسخگویان اصلاً اعتمادی به فرایند مشارکت سیاسی ندارد و حدود ۳/۲۲ درصد افراد اعتماد خیلی کم به فرایند مشارکت سیاسی دارند و حدود ۱/۲۵ درصد افراد پاسخگو اعتماد متوسطی به فرایند مشارکت سیاسی دارند که بیشترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد و حدود ۴/۱۳ درصد افراد اعتماد زیادی به فرایند مشارکت سیاسی دارند و حدود ۴/۵ درصد افراد پاسخگو اعتماد خیلی زیادی به فرایند مشارکت سیاسی دارند. بر اساس نتایج بدست آمده مؤلفه افتخار یا عدم افتخار به فرایند مشارکت سیاسی که بعد احساسی نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۱۱) حدود ۴ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۱/۱ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۳/۱۸ درصد از پاسخگویان اصلاً به فرایند مشارکت سیاسی افتخار نمی‌کنند و حدود ۶/۲۴ درصد افراد خیلی کم به فرایند مشارکت سیاسی افتخار می‌کنند و حدود ۱/۲۵ درصد افراد پاسخگو افتخار متوسطی به فرایند مشارکت سیاسی دارند که بیشترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد و حدود ۹/۱۶ درصد افراد افتخار زیادی به فرایند مشارکت سیاسی دارند و حدود ۱۰ درصد افراد پاسخگو افتخار خیلی زیادی به فرایند مشارکت سیاسی دارند. بر اساس نتایج بدست آمده مؤلفه احساس بی‌قدرتی سیاسی، که بعد احساسی نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۷) حدود ۴/۹ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۱/۱۱ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۳/۱۰ درصد از پاسخگویان اصلاً احساس بی‌قدرتی سیاسی ندارند و حدود ۶/۱۸ درصد افراد خیلی کم احساس بی‌قدرتی سیاسی در نظام دارند و حدود ۴/۱۹ درصد افراد پاسخگو احساس بی‌قدرتی سیاسی متوسطی در نظام دارند که بیشترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد و حدود ۴/۱۴ درصد افراد احساس بی‌قدرتی سیاسی زیادی در نظام دارند و حدود ۱/۱۷ درصد افراد پاسخگو احساس بی‌قدرتی سیاسی خیلی زیادی در نظام دارند.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الاسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۳۸

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

جدول شماره (۱۱) بعد احساسی فرایند سیاسی

بعد احساسی	اعتماد به فرایند مشارکت سیاسی		افتخار به مشارکت سیاسی		احساس بی قدرتی سیاسی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اطلاعی ندارم	۵۲	۱۴/۹	۱۴	۴	۳۳	۹/۴
اطلاع اندکی دارم	۴۰	۱۱/۴	۴	۱۰/۱	۳۹	۱۱/۱
اصلاً	۲۶	۷/۴	۶۴	۱۸/۳	۳۶	۱۰/۳
خیلی کم	۷۸	۲۲/۳	۸۶	۲۴/۶	۶۵	۱۸/۶
متوسط	۸۸	۲۵/۱	۸۸	۲۵/۱	۶۸	۱۹/۴
زیاد	۴۷	۱۳/۴	۵۹	۱۶/۹	۴۹	۱۴
خیلی زیاد	۱۹	۵/۴	۳۵	۱۰	۶۰	۱۷/۱
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰

بعد ارزیابانه: بعد ارزیابانه فرایندهای نظام سیاسی توسط مؤلفه‌هایی چون ارزیابی از وضعیت آزادی رسانه‌ها، ارزیابی از وضعیت مشارکت سیاسی و ارزیابی از وضعیت امنیت سیاسی سنجیده می‌شود.

براساس نتایج بدست آمده در خصوص ارزیابی از وضعیت آزادی رسانه‌ها که بعد ارزیابانه نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۱۲) حدود ۹/۷ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۶/۳ درصد افراد اطلاع اندکی در مورد این موضوع دارند و حدود ۲۶/۳ درصد از پاسخگویان بر این باورند که اصلاً آزادی رسانه‌ها در جامعه وجود ندارد و حدود ۲۸/۶ درصد افراد بر این باورند که در جامعه خیلی کم آزادی رسانه‌ها وجود دارد که بیشترین درصد را شامل می‌گردد و حدود ۱۸/۶ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در جامعه آزادی رسانه‌ها متوسطی وجود دارد و حدود ۹/۱ درصد افراد بر این باورند که در جامعه آزادی رسانه‌ها زیادی وجود دارد و حدود ۱/۴ درصد افراد بر این باورند که در جامعه آزادی رسانه‌ها خیلی زیادی وجود دارد. براساس نتایج بدست آمده در خصوص ارزیابی از وضعیت مشارکت سیاسی که بعد ارزیابانه نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۱۲) حدود ۱۵/۷ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۱۰/۹ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۲۱/۷ درصد از پاسخگویان بر این باورند که اصلاً مشارکت سیاسی در جامعه وجود ندارد و حدود ۲۸/۹ درصد افراد بر این باورند که در جامعه خیلی کم مشارکت سیاسی وجود دارد که بیشترین درصد را شامل می‌گردد و حدود ۱۳/۴ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در جامعه مشارکت سیاسی متوسطی وجود دارد و حدود ۸ درصد افراد بر این باورند که در جامعه مشارکت سیاسی زیادی وجود دارد و حدود ۱/۴ درصد افراد بر این باورند که در جامعه مشارکت سیاسی خیلی زیادی

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

۱۳۹

تألیف: جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

وجود دارد. براساس نتایج بدست آمده در خصوص ارزیابی از وضعیت امنیت سیاسی که بعد ارزیابانه نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۱۲) حدود ۹/۴ درصد از افراد پاسخگو اطلاعی در این خصوص ندارند و حدود ۷/۱ درصد افراد اطلاع اندکی در خصوص این موضوع دارند و حدود ۲۴/۹ درصد از پاسخگویان بر این باورند که اصلاً امنیت سیاسی در جامعه وجود ندارد و حدود ۲۸/۳ درصد افراد بر این باورند که در جامعه خیلی کم امنیت سیاسی وجود دارد که بیشترین درصد را شامل می‌گردد و حدود ۱۵/۷ درصد افراد پاسخگو بر این باورند که در جامعه امنیت سیاسی متوسطی وجود دارد و حدود ۱۱/۷ درصد افراد بر این باورند که در جامعه امنیت سیاسی زیادی وجود دارد و حدود ۲/۹ درصد افراد بر این باورند که در جامعه امنیت سیاسی خیلی زیادی وجود دارد.

جدول شماره (۱۲) بعد ارزیابانه فرایند سیاسی

بعد ارزیابانه فرایند سیاسی		ارزیابی از وضعیت آزادی رسانه‌ها		ارزیابی از وضعیت مشارکت سیاسی		رزیابی از وضعیت امنیت سیاسی	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۳۴	۹/۷	۵۵	۱۵/۷	۳۳	۹/۴		
۲۲	۶/۳	۳۸	۱۰/۹	۲۵	۷/۱		
۹۲	۲۶/۳	۷۶	۲۱/۷	۸۷	۲۴/۹		
۱۰۰	۲۸/۶	۱۰۱	۲۸/۹	۹۹	۲۸/۳		
۶۵	۱۸/۶	۴۷	۱۳/۴	۵۵	۱۵/۷		
۳۲	۹/۱	۲۸	۸	۴۱	۱۱/۷		
۵	۱/۴	۵	۱/۴	۱۰	۲/۹		
۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰		

ج- سیاست‌های نظام

سیاست‌های نظام نیز به عنوان یکی از ابعاد فرهنگ سیاسی، خود دارای ابعاد فرعی شناختی، احساسی و ارزیابانه است.

بعد شناختی: بعد شناختی سیاستهای نظام توسط شناخت از سیاستهای نظام سنجیده شده است. براساس نتایج بدست آمده در خصوص شناخت سیاستهای نظام که مؤلفه آگاهی و آشنایی با سیاستهای نظام را می‌سنجد (جدول شماره ۱۳) حدود ۴۴/۶ درصد از افراد پاسخگو اصلاً آشنایی و شناختی از سیاستهای نظام در زمینه بین‌المللی، اقتصادی، فرهنگی و داخلی نظام ندارند و حدود ۴۸ درصد افراد آشنایی و شناختی اندک در زمینه بین‌المللی، اقتصادی، فرهنگی و داخلی نظام دارند که بیشترین درصد

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الاسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۴۰

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

را در بر می گیرد و حدود ۷/۴ درصد بقیه افراد پاسخگو در زمینه سیاستهای نظام شناخت زیادی دارند.

جدول شماره (۱۳) آشنایی با سیاستهای نظام

آشنایی با سیاستهای نظام	فراوانی	درصد
اصلاً آشنایی ندارم	۱۵۶	۴۴/۶
آشنایی اندکی دارم	۱۶۸	۴۸
آشنایی زیادی دارم	۲۶	۷/۴
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

بعد احساسی و ارزیابانه: سیاستهای نظام توسط احساس نسبت به و ارزیابی از سیاستهای نظام در خصوص سیاستهای نظام و میزان رضایت از زندگی فعلی و میزان امید به تحقق آینده ای بهت، سنجیده شده است. براساس نتایج بدست آمده درخصوص احساس به و انتظار از سیاستهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و داخلی و خارجی نظام (جدول شماره ۱۴) حدود ۷/۷ درصد اصلاً انتظاری در خصوص این مسائل ندارند، حدود ۲۸/۶ درصد انتظار اندکی در خصوص این مسائل دارند و حدود ۶۳/۷ درصد از افراد انتظار زیادی دارند و انتظار دارند دولت این مسائل را بهبود ببخشد که بیشترین درصد را شامل می شود.

جدول شماره (۱۴) انتظار سیاستهای نظام

انتظار از سیاستهای نظام	فراوانی	درصد
اصلاً انتظاری ندارم	۲۷	۷/۷
انتظار اندکی دارم	۱۰۰	۲۸/۶
انتظار زیادی دارم و انتظار دارم دولت این مسائل را بهبود ببخشد	۲۲۳	۶۳/۷
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

براساس نتایج بدست آمده درخصوص میزان رضایت از زندگی فعلی که مربوط به ارزیابی از سیاستهای نظام می باشد (جدول شماره ۱۵) حدود ۴۵/۷ درصد اصلاً از زندگی فعلی خود رضایتی ندارند که بیشترین درصد را به خود اختصاص داده اند. حدود ۳۸/۶ درصد رضایت متوسطی از وضعیت زندگی فعلی خود دارند و حدود ۱۵/۱ درصد از افراد رضایت زیادی از وضعیت زندگی فعلی خود دارند.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الاسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای بنیادی جهان اسلام

جدول شماره (۱۵) رضایت از زندگی فعلی

رضایت از زندگی فعلی خود	فراوانی	درصد
اصلاً	۱۶۰	۴۵/۷
متوسط	۱۳۵	۳۸/۶
زیاد	۵۳	۱۵/۱
بی پاسخ	۲	۰/۶
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

براساس نتایج بدست آمده در خصوص میزان امید به تحقق آینده‌ای بهتر که مربوط به ارزیابی از سیاستهای نظام می‌باشد (جدول شماره ۱۶) حدود ۵۳/۱ درصد اصلاً به تحقق آینده‌ای بهتر امید ندارند که بیشترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند. حدود ۲۲/۹ درصد به میزان متوسطی به تحقق آینده‌ای بهتر امید دارند و حدود ۲۳/۷ درصد به میزان زیادی از افراد به تحقق آینده‌ای بهتر امید دارند.

جدول شماره (۱۶) امید به تحقق آینده‌ای بهتر

امید به تحقق آینده‌ای بهتر	فراوانی	درصد
اصلاً	۱۸۶	۵۳/۱
متوسط	۸۰	۲۲/۹
زیاد	۸۳	۲۳/۷
بی پاسخ	۱	۰/۳
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

۷.۳. نوع فرهنگ سیاسی: با جمع بندی و تلفیق ابعاد و مؤلفه‌های مختلف فرهنگ سیاسی، نتایج حاصله بر این دلالت دارد که ۳/۴۳ مردم دارای فرهنگ محدود ۷۶ درصد دارای فرهنگ تبعی و انقبادی و ۲۰/۵۷ دارای فرهنگ مشارکتی می‌باشند (جدول شماره ۱۷).

جدول شماره (۱۷) انواع فرهنگ سیاسی

نوع فرهنگ سیاسی	فراوانی	درصد
محدود	۱۲	۳/۴۳
تبعی	۲۶۶	۷۶
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷
جمع کل	۳۵۰	۱۰۰

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الاسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۴۲

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

۴. ۷. آزمون فرضیه‌ها

در این قسمت فرضیه‌های مطرح شده به ترتیب مورد آزمون واقع می‌شوند. نخست تک تک فرضیه‌ها با استفاده از ضریب همبستگی مناسب مورد آزمون قرار می‌گیرند و سپس با استفاده از رگرسیون چندگانه مدل تحقیق مورد برازش قرار می‌گیرد.

فرضیه اول

۱- بین طبقه اقتصادی- اجتماعی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول شماره (۱۸) همبستگی بین متغیر مستقل طبقه اجتماعی و اقتصادی

طبقه و فرهنگ سیاسی	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
فی	۰/۲۶۹	۰/۰۰
کرامر V	۰/۱۹۰	۰/۰۰
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری $\text{Approx.Sig} = 0$ کمتر از $0/05$ کمتر می باشد نشان دهنده معنا دار بودن ضریب همبستگی کرامر و فی است. لذا فرضیه این مقاله تأیید می‌شود. یعنی بین طبقه اجتماعی- اقتصادی و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم

۱- بین انگیزه‌های مادی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول شماره (۱۹) همبستگی بین انگیزه‌های مادی و فرهنگ سیاسی

انگیزه‌های مادی و فرهنگ سیاسی	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
فی	۰/۲۳۴	۰/۰۱۴
کرامر V	۰/۱۶۶	۰/۰۱۴
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون $\text{Approx.Sig} = 0.014$ که از $0/05$ کمتر می باشد نشان دهنده معنا دار بودن ضریب همبستگی کرامر و فی است. لذا این فرضیه مقاله تأیید می‌شود و بدین معناست که بین انگیزه‌های مادی و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه سوم

۲- بین الگوگیری از نخبگان سیاسی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

فصلنامه علمی- پژوهشی
مجموعهٔ دراسات العالم الاسلامی

۱۴۳

تبیین جامعه‌شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

جدول شماره (۲۰) همبستگی بین الگوگیری از نخبگان سیاسی و نوع فرهنگ سیاسی

ضریب همبستگی	سطح معنی داری	الگوگیری و فرهنگ سیاسی
۰/۱۲۱	۰/۷۴۰	فی
۰/۰۸۶	۰/۷۴۰	۷ کرامر
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون $\text{Approx.Sig} = .740$ که از $۰/۰۵$ بیشتر می باشد نشان دهنده معنا دار نبودن ضریب همبستگی کرامر و فی است. لذا این فرضیه مقاله رد می شود و نشان دهنده این است که بین الگوگیری از نخبگان سیاسی و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن رابطه معنی داری وجود ندارد.

فرضیه چهارم

۴- بین میزان دینداری فرد و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول شماره (۲۱) همبستگی بین میزان دینداری فرد و نوع فرهنگ سیاسی

ضریب همبستگی	سطح معنی داری	میزان دینداری و فرهنگ سیاسی
۰/۱۷۲	۰/۲۳۹	فی
۰/۱۲۲	۰/۲۳۹	۷ کرامر
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون $\text{Approx.Sig} = .239$ که از $۰/۰۵$ بیشتر می باشد نشان دهنده معنا دار نبودن ضریب همبستگی کرامر و فی است. لذا این فرضیه مقاله رد می شود و نشان دهنده عدم رابطه بین میزان دینداری فرد و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن است.

فرضیه پنجم

۵- بین استفاده از رسانه های جمعی و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول شماره (۱۶) همبستگی بین استفاده از رسانه های جمعی و نوع فرهنگ سیاسی

ضریب همبستگی	سطح معنی داری	رسانه و فرهنگ سیاسی
۰/۲۴۴	۰/۰۰۷	فی
۰/۱۷۳	۰/۰۰۷	کرامر ۷
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون $\text{Approx.Sig} = .007$ که از $۰/۰۵$ کمتر می باشد

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش های بانی جهان اسلام
جمعیت ترانس آلم اسلام
Islamic World Studies Association

۱۴۴

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

نشان دهنده معنا دار بودن ضریب همبستگی کرامر و فی است. لذا، فرضیه این فرضیه مقاله تأیید می‌شود یعنی بین استفاده از رسانه‌های جمعی و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ششم

۶- بین سن و نوع فرهنگ سیاسی رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول شماره (۲۲) همبستگی بین میزان سن و نوع فرهنگ سیاسی

ضریب همبستگی	سطح معنی داری	سن و فرهنگ سیاسی
۰/۱۳۸	۰/۳۵۳	فی
۰/۰۹۸	۰/۳۵۳	کرامر V
مشارکتی	۷۲	۲۰/۵۷

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون $\text{Sig.} = \text{Approx.} ۳۵۳$ که از $۰/۰۵$ بیشتر می‌باشد نشان دهنده معنا دار نبودن ضریب همبستگی کرامر است. لذا، این فرضیه مقاله رد می‌شود یعنی عدم رابطه بین سن افراد و نوع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن را نشان می‌دهد.

رگرسیون چندگانه

برای برازش مدل از روش رگرسیون چندگانه به شیوه Enter استفاده شده است. خروجی رگرسیون در جدول شماره (۱۷) منعکس شده است.

جدول شماره (۲۳) رگرسیون چندگانه

ضرایب استاندارد شده	ضرایب غیر استاندارد	سطح معنی داری
-	۱/۷۵۲	۰/۰۰
۰/۰۷۹	۰/۰۸۴	۰/۱۵۳
۰/۱۵۸	۰/۱۰۵	۰/۰۰۳
۰/۱۰۲	۰/۴۱	۰/۰۵۵
۰/۰۲۱	۰/۰۰۸	۰/۶۹۲
-۰/۰۶۸	-۰/۰۳۹	۰/۲۰۸
۰/۰۷۹	۰/۰۳۷	۰/۱۶۲

همانطور که مقدار سطح معنی داری (sig) خروجی رگرسیون نشان می‌دهد تنها اثریک متغیر، «استفاده از رسانه‌های جمعی» معنی دار شده است و اثرات سایر متغیرها معنی دار نمی‌باشد و بیشتر از $۰/۰۵$ می‌باشد. بر این اساس، می‌توان مدعی شد که برخی از متغیرهای مستقل می‌توانند جداگانه بر

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

۱۴۵

تبیین - جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

روی متغیر وابسته تأثیر گذارند ولی هنگامی که متغیرهای مستقل را همزمان وارد تحلیل می‌کنیم فاقد اثر معنی‌دار می‌شوند. به عبارت دیگر، در رگرسیون چندگانه، متغیرهای طبقه اجتماعی اقتصادی و انگیزه‌های مادی که در تحلیل دو متغیره دارای رابطه معنی‌دار با نوع فرهنگ سیاسی بوده‌اند، فاقد رابطه و اثر معنی‌دار هستند و رسانه‌های جمعی تا میزانی اثر آنها را خنثی می‌کند و تحت تأثیر خود قرار می‌دهد که نشان‌دهنده اهمیت رسانه‌های جمعی در جهان امروزی است.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های پایه‌ای جهان اسلام

۱۴۶

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

۸- نتیجه گیری

هدف این مقاله، ارائه تصویری از مؤلفه‌ها و انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن و شناسایی عوامل تأثیر گذار بر نوع فرهنگ سیاسی بوده است. در این راستا یک سؤال اصلی مطرح شد و با استفاده از نظریه‌های مختلف جامعه‌شناسی ۶ فرضیه در پاسخ به سؤال اصلی مقاله مطرح گردید و با استفاده از روش پیمایش فرضیه‌های مقاله مورد آزمون قرار گرفتند.

نتایج حاصله از پیمایش در این مقاله، بر این دلالت دارد که ۳/۴۳ مردم دارای فرهنگ محدود ۷۶ درصد دارای فرهنگ تبعی و انقبادی و ۲۰/۵۷ دارای فرهنگ مشارکتی می‌باشند. بر اساس یافته‌ها، اکثریت غالب مردم این شهر فرهنگ تبعی دارند. و همانگونه که بیان شد در فرهنگ تبعی، مردم از آگاهی سیاسی برخوردارند اما به دلیل ترس یا انفعال سیاسی، جریان اطلاعات سیاسی از بالا (نخبگان) به پایین (توده) است. در این نوع فرهنگ سیاسی، مشارکت محدود به حدود تعیین شده توسط بوروکراسی، مجریان حکومتی و قضات است و شهروندان خودشان را نه به عنوان شرکت کنندگان در فرآیند سیاسی بلکه به عنوان اتباع حکومت در نظر می‌گیرند. میزان آگاهی، انتظارات و مشارکت مردم از فرهنگ سیاسی محدود اندکی بیشتر است. در فرهنگ سیاسی تبعی، افراد، نسبت به برخی از اجزای نظام سیاسی و فرایند سمت‌گیری مشخص و روشنی دارند، اما نسبت برخی از اجزاء مثلاً فرایند اجرای تصمیمات فاقد تلقی و سمت‌گیری مشخصند. افراد برای مشارکت خود در نظام و امور سیاسی، جایگاه روشنی قابل نیستند و یا نسبت به آن بی تفاوتند. در این نوع از فرهنگ، رابطه و آگاهی فرد، از نظام سیاسی و جریان امور رابطه‌ای انفعالی است. در آزمون فرضیه‌ها، توسط آزمون V کرامر و فی نتایج زیر حاصل می‌گردد: رابطه بین طبقه اقتصادی- اجتماعی (سطح معنی داری (۰/۰)، انگیزه‌های مادی (۰/۰۱۴) و رسانه‌های جمعی (۰/۰۰۷) با نوع فرهنگ سیاسی تأیید می‌شود ولی وجود رابطه بین میزان دینداری، نخبگان سیاسی و سن مورد تأیید قرار نمی‌گیرد و رد می‌شود. در برازش مدل و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه INTER، فقط رابطه بین رسانه‌های جمعی و فرهنگ سیاسی رابطه‌ای معنی دار است و طبقه اجتماعی اقتصادی و انگیزه‌های مادی بر نوع فرهنگ سیاسی تأثیر معنی داری ندارند و دلالت بر اهمیت نقش رسانه‌های جمعی در شکل‌دهی به نوع فرهنگ سیاسی مردم و حتی خنثی نمودن نقش و تفاوت طبقات اجتماعی اقتصادی و انگیزه‌های مادی در این خصوص دارد.

فهرست منابع

الف- فارسی

- آلموند، گابریل، پاول، جی بینگهام. (۱۳۷۴)، جامعه پذیری سیاسی و فرهنگ سیاسی، ترجمه علی رضا طبیب، اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۱۴-۱۱۳
- بشیریه، حسین. (۱۳۷۲)، انقلاب و بسیج سیاسی، دانشگاه تهران، تهران
- بشیریه، حسین. (۱۳۷۶)، جامعه‌شناسی سیاسی، تهران، نی
- بشیریه، حسین (۱۳۸۶)، آموزش دانش سیاسی، تهران، نشر میزان، چاپ هشتم.
- باتامور، تی (۱۳۷۰)، جامعه‌شناسی، ترجمه؛ سید حسن منصور و سید حسن حسینی کلجاهی، تهران، امیرکبیر
- پای، لوسیون (۱۳۷۰)، فرهنگ سیاسی و توسعه سیاسی، ترجمه مجید محمدی، نامه فرهنگ، شماره ۶-۵ سال دوم.
- جعفریان، مرتضی (۱۳۸۴)، بررسی فرهنگ سیاسی و نظام طایفه‌ای شهر دلفان، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: ناصر فکوهی، دانشگاه تهران
- جهانگیری، جهانگیر و بوستانی، داریوش (۱۳۸۰) بررسی عوامل موثر بر فرهنگ سیاسی در شهر شیراز، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۲۰
- ریمون، آرون. (۱۳۷۰)، مراحل اساسی اندیشه در جامعه‌شناسی، ترجمه: باقر پرهام، تهران، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی
- راش، مایکل. (۱۳۷۷)، جامعه و سیاست؛ مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه: منوچهر صبوری، تهران، سمت
- کرایب، یان. (۱۳۸۱)، نظریه اجتماعی مدرن، ترجمه مخبر، تهران، چاپ دوم، آگه ۳۸
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۱)، جامعه‌شناسی، ترجمه صبوری، تهران، نی
- کتابی، محمود و وحید، فریدونی و قاسمی، وحید. (۱۳۸۰)، گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی دانشجویان شاغل به تحصیل در ایران، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان، شماره ۲۶ و ۲۷.
- محمدی فرد، نجات و مسعودنیا، حسین و مرادی، گلمراد. (۱۳۹۰) رابطه میان سرمایه اجتماعی و فرهنگ سیاسی دانشجویان مطالعه موردی: دانشگاه اصفهان، دوره ۱۲، شماره ۱۶، صص ۲۲۳-۲۰۳.
- مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران، (۱۳۸۴)، پیمایش ملی، فرهنگ سیاسی مردم ایران، ایسپا، تهران

ب- لاتین

- Gabriel A. Almond and Sidney Verba, the Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations, Boston, Little Brown, (1965).
- G. Almond, S. Verba, The Civil culture, Political attitudes and democracy in five Nations, Boston, little Brown, ۱۹۹۰
- Linda Alcoff, "How is epistemology Political?", In Roger Gottlieb, edited, Radical Philosophy, Philadelphia: Temple University Press, 3991, pp.56-47.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الإسلامي

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۴۸

سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

۱۴۹

تبیین جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر ...

- Lowell Dittmer, "Political Culture and Political Symbolism: Toward A Theoretical Synthesis", World Politics, Vol 1997
- Michael Thompson, Richard Ellis and Aaron wildavesky, "Political cultures", Encyclopedia of Government And Politics, Vol ۱, Mary Hawks worth adn Maurice (kogen, Rutledge, London And New York, 1992).
- Paul Cilliers, Complexity and Postmodernism, London: Routledge, 8991. 64
- Ronald Inglehart, "The Renaissance of political culture", American Political Science Review, Vol ۸۲, No ۴, December 1988
- Sideny verba, "compative political culture", Political culture and political development, Lucian W.pye and S.verba(eds), Princeton, New Jersey, Princeton University press, 1965.
- Steven Seidmann, Contested Knowledge: Social Theory in the Postmodern era, Oxford: Basil Blackwell, 8991, pp. 512-122.

به این مقاله این گونه ارجاع دهید:

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۱۰۴۰۶

قجری، حسینعلی؛ باسیتی، شهرام (۱۴۰۰)، «تبیین جامعه شناختی انواع فرهنگ سیاسی مردم شهر بروجن» فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، س ۱۱، ش ۴، زمستان ۱۴۰۰، صص ۱۴۹-۱۲۱.